

LEFAPHA LA FREISTATA LA NTSHETSOPELE YA SETJHABA

BUKANA NTSHETSOPELE YA MOLAO WA PHIHLELLO YA LESEDI, wa 2000 (MOLAO 2 WA 2000)

PONELOPELE YA LEFAPHA

Setjhaba sa Freistata se phedisanang le se matlafaditsweng

MAIKEMISETSO A LEFAPHA

Ho fihlella ditlhoko tsa botho le tsa boahi setjhabeng se dikojwana di mahetleng le se fokolang ka hara Freistata, ka tshebeletso ya setjhaba ya ntshetsopele ya kopanelo ya disektara

Letona (MEC) ke Mme MG Qabathe

Hlooho ya Lefapha ke Mme MME Nthongoa

A. DINTLHA TSA KGOKAHANO

Mohlanka wa Lesedi

Aterese ya poso: Room 1 Standard Bank Building
Cnr West Burger and Charlotte Maxeke Street
BLOEMFONTEIN
9301

Mohala: (051) 409-0619/0617
Fekse: (051) 409-0618
Imeili: hodpa@fssocdev.gov.za

Motlatsa-Mohlanka wa Lesedi

Adv KD Tsotetsi

Aterese: Room 3 Standard Bank Building
West Burger Street
BLOEMFONTEIN
9301

Aterese ya poso: Private Bag x20616
BLOEMFONTEIN
9300

Mohala: (051) 400-0326/7
Fekse: 086 541 8243
Imeili: Daniel.Tsotetsi@fssocdev.gov.za
Keneilwe.Phejane@fssocdev.gov.za

B. TATAISO YA KAROLO 10

Khomishene ya Ditokelo tsa Botho ya Afrika Borwa e hlophisitse bukana ya tataiso ya ho sebedisa Molao ona. Dipotso dife kapa dife mabapi le bukana ena di ka lebiswa ho:

Yuniti ya PAIA
Sebaka sa Dipatlisiso le Ditokomane
Khomishene ya Afrika Borwa ya Ditokelo tsa Botho
Private Bag X2700
HOUGHTON
2041

Mohala: (011) 877 3821/3645
Fekse: (011) 403 0668
Imeili: tsebulela@sahrc.org.za
Websaete: www.sahrc.org.za

C. PHIHLELLO YA DIREKOTO TSA LEFAPHA

(a) Dihlooho le dihlopha tsa direkoto

Dihlooho le dihlopha tsa direkoto tsa Lefapha di kenyeletsa tse latelang:

- Metsotso ya dikopano
- Dipampiri tse rometsweng ke Letona (MEC) le basebetsi ba bang
- Diwekeshopo le diseminara
- Ditlaleho
- Dibuka
- Ditletlebo tse fumanweng
- Bophatlalatsi ba ditaba
- Maano
- Direkoto tsa khiro
- Maano a kuno
- Ditekanyetso
- Meralo ya mawala a tshebetso
- Ditokomane tsa dikopo tsa MTEF
- Ditokomane tsa kuno

Kopo ya lesedi

- (i) **Direkoto tse fumanehang ntle le hore di koptiwe**

Lenane le latelang le teka direkoto tse fumanehang ntle le hore di koptjwe le mokgwa oo di fumanehang ka oona:

E FUMANEHA HO KA ETSWA KHOPHI	
(i)	Ho aha Mmoho Setjhaba se Nang le Tsoellano: Na o Ne o Tseba
(ii)	Wena Mmoho le Dithuso tsa hao tsa Ditjhelete : Tse Laolwang ke SASSA
(iii)	Tjhata ya Phano ya Ditshebeletso
(iv)	Bana Pele
(v)	Tlaleho ya Selemo le selemo
*Dikhophi di ka fumanwa ka ho lefella R0.60 leqephe ka leng, ntle le ha o ka e romella ka khomputha.	

(ii) Metjha ya kopo bakeng sa dikopo tse ding

- Ya etsang kopo o lokela ho fumantshwa rekoto ya Lefapha ha feela a latela tsena tse latelang:
 - Ditlhoko tsohle tsa metjha ya kopo tse boletsweng Molaong, tse amanang le kopo ya phihlello ya rekoto eo, mme phihlello ya rekoto eo e sa hanwa ka mabaka afe kapa afe a kgano a boletsweng Molaong. Ho ka ikopanngwa le Motlatsa-Mohlanka wa Lesedi ho fana ka lesedi le fetang moo mabapi le mabaka a kgano.
 - Ya etsang kopo o lokela ho sebedisa foromo e hatisitsweng ho tswa Pampiring ya Mmuso (Government Gazette). Khophi ya yona e hoketswe.
- Ya etsang kopo o lokela ho bolela ebang kopo e le ya khophi ya rekoto kapa a batla ho balla rekoto eo dikantorong tsa Motlatsa-Mohlanka wa Lesedi.
- Kapa, ebang rekoto e se ka mokgwa wa tokomane e ka shejwa ka mokgwa oo ho kopilweng ka ona, ha ho kgonahala.
- Ha motho a etsa kopo ka mokgwa o itseng o tshwanela ho fumantshwa rekoto ka ona mokgwa oo a kopileng ka ona. Ha kopo eo e dumella ha a tshwanela ho itshunya ho sa hloka hlahle tsamaisong ya Lefapha la SACR, kapa a senye rekoto eo, kapa a itshunyatshunye ditokelong tsa bongodi tseo e seng tsa Mmuso. Ha a sa fumantshwe rekoto eo ka mokgwa oo a e kopileng ka ona empa a e fumantshwa ka mokgwa o mong, tefello ha e a lokela ho feta ya mokgwa o kopilweng pele.
- Ebang motho ya entseng kopo, hodima a filwe karabo ya kopo ya rekoto ka lengolo a batla ho arajwa ka tsela enngwe (mohl: ka mohala), sena se lokela ho hlahoswa.

- Ha ya etsang kopo ya lesedi a e etsa lebitsong la motho e mong, o lokela ho fana ka maemo ao ho etswang kopo ka ona.
- Ha ya etsang kopo a sa tsebe ho bala kapa ho ngola, kapa a sa itekanela, a ka etsa kopo ya rekoto ka molomo. Motlatsa-Mohlanka wa Lesedi o lokela ho tlatsa foromo lebitsong la ya etsang kopo mme a mo fe khophi ya yona.
- Ho ya ka Molao, mefuta e mebedi ya ditefello e lokela ho lefshwa; e leng tefello ya kopo ya rekoto le ya phihlello ya rekoto. Lesedi le mabapi le akhaonto ya banka le nomoro ya referense di ka fumanaha ho Motlatsa-Mohlanka wa Lesedi. Ya etsang kopo o tla tsebiswa hore Tonakgolo e qollotse dihlopha tse itseng tsa batho tse sa lokelang ho lefa ditefello tsa phihlello ya rekoto mme o tla fumantshwa lesedi le batsi le mabapi le diqollo tseo ho tswa ho Motlatsa-Mohlanka wa Lesedi.
- Ya etsang kopo ya rekoto o lokela ho lefa tefello ya kopo ya rekoto e batlahalang ya R35.
- Motlatsa-Mohlanka wa Lesedi o lokela ho tsebisa ya etsang kopo ka lengolo la temoso, le mo kopang ho lefa tefello e boletsweng (ebang e le teng) pele a ka tswela pele ka kopo eo.
- Ya etsang kopo a ka etsa boipiletso ba ka hare, ha ho lokela, kapa kopo lekgotleng la dinyewe kgahlano le thendara kapa tefello ya kopo ya phihlello ya rekoto.
- Ka mora hore Motlatsa-Mohlanka wa Lesedi a nke qeto ka kopo, ya etsang kopo o lokela ho tsebiswa ka qeto eo ka mokgwa oo a entseng kopo ka ona
- Ha kopo e dumelletse, tefello ya phumantsho ya rekoto e lokela ho lefshwa bakeng sa ho batlana le rekoto eo, ho e hlophisa, ho e hlahisa hape, le bakeng sa nako e fetileng dihora tse behetsweng ho batlana le ho hlophisa rekoto eo bakeng sa ho pepeswa. Ditefello di behwa ke lekgotla la phethahatso mme di hoketswe mona.

D. DITSHEBELETSO TSE FUMANEHANG

i. Mefuta ya ditshebeletso

Ditshebeletso tsa Lefapha ke tse latelang:

MESEBETSI E KA SEHLOOHONG

- Tlhokomelo le Tshehetso ho ba Fokolang
- Tlhabollo le Tshehetso

MESEBETSI YA TSHEHETSO

- Phano ya Ditshebeletso tsa Tshehetso tsa Kopanelo
- Pokeletso le tshebediso ya tsa Boemo ba setjhaba, Moruo le lesedi ka Setjhaba bakeng sa ho rera.
- Mawala a Tshebetso le Thekenoloji

ii. O ka fihlella ditshebeletso tsena jwang

Ho fumana ditshebeletso tsa Lefapha, dikopo di lokela ho etswa ho Hlooho ya Lefapha

E. POPEHO YA LEFAPHA HO YA KA DITHEO TSA LONA

Lefapha le na le mananeo a latelang, e leng:

1. Lenaneo 1: Tsamaiso

Lenaneo lena le fana ka ditshebeletso tsa tshehetso e ntle le e phethahetseng Lefapheng.

2. Lenaneo 2: Ditshebeletso tsa Thekolohelo

Maikemisetso a lenaneo lena ke ho fana ka ditshebeletso tsa thekolohelo tse kopaneng ho ba dikojwana di mahetleng le ba fokolang ka tshebetso mmoho le bakgathatema le mekgatlo ya baahi boemong ba provense le ba ditereke.

3. Lenaneo 3: Bana le Malapa

Ho fana ka tlhokomelo le ditshebeletso tsa tshehetso ho bana, le ho thibela boemo ba ho ba kotsing ha malapa ekasitana le tlhokomelo le tshireletso, ho ya ka Molao wa Bana.

4. Lenaneo 4: Ditshebeletso tsa Tsosoloso

Ho ntshetsapele le ho kenya tshebetsong mananeo a thibelo ya botlokotsebe setjhabeng le ho fana ka ditshebeletso tsa thabollo ya batshwaruwa bao e leng bana, batjha kapa batho ba baholo.

F. DITLHOPHISO TSA HO DUMELLA SETJHABA HO BA LE SEABO HO RALWENG HA LEANO LE TSHEBEDISONG YA MATLA.

1. Matsholo, jwalo jwalo, a hlophiswa ka nako e itseng Provinseng ka bophara. Sepheo ke ho kopana ha mmuso wa provense le baahi sefahleho le sefahleho ho hlalosa le ho ikarabella ho maano, mananeo le diprojeke.
2. Ho ya ka Melao le Ditaello tsa Lekgotla la Phethahatso la Provensi, Molao o phatlalatswa setjhabeng bakeng sa diphehiso le ditshisinyo tsa setjhaba pele o ka thehwa. Setjhaba se fuwa monyetla wa ho ngola dipheho tsa sona kapa ho hlahella ka pela dikomiti tsa mesebetsi e fapaneng.

3. Melao e fapaneng ya provensi e dumella baahi ho thonya ditho tse tla sebetsa dikomiting tse itseng. Baemedi bana ba ka ba le seabo diqetong tse tla nkuwa.
4. Ho ya ka Molao wa Ntshetsopele ya Tsamaiso ya Toka, wa 2000, ha ho ralwa melawana, setjhaba le sona se memelwa ho tla tshwaela ditabeng tse amang ditokelo tsa sona.
5. Hlasela-TV e hasetswa boemafofane, dipetlele le dibakeng tse ding tsa setjhaba moo lesedi le mabapi le tsa mmuso wa provensi le fuwang setjhaba teng.
6. Baphatlalatsi ba ditaba ba sebedisetswa ho fana ka lesedi setjhabeng.

G. DITHAROLLO TSE TENG HA DIPEHELO TSA MOLAO ONA DI SA LATELWE

Ya etsang kopo kapa motho wa boraro a ka etsa boipiletso ba ka hare kgahlano le qeto ya Motlatsa-Mohlanka wa Lesedi ho Letona (MEC) kapa ho motho ya kgethilweng ke Letona pele matsatsi a 60 a feta. Boipiletso bo lokela ho romelwa Kantorong ya Motlatsa-Mohlanka wa Lesedi, eo ho ya ka Molao a lokelang ho e fetisetsa ho ba Boipiletso. Ho feta moo, motho ya etsang kopo a ka etsa kopo ya thuso e loketseng lekgotleng la dinyewe ka mora hore a hlolehe ho fumana thuso ya tsamaiso ya ka hare. Ho na le pehelo ya ditefello bakeng sa tshebetso ena, mme ditefello tseo di kenyeleditswe lenaneng le hoketsweng la ditefello.

H. NTJHAFATSO YA LESEDI LA BUKANA ENA

Ha ho hlokeha, Lefapha le tla ntjhafatsa lesedi la bukana ena.

I. PHUMANEHO YA BUKANA

Bukana ya Lefapha e fumaneha ka mokgwa o latelang:

- Khophi ya enngwe le enngwe ya dipuo tse tharo tsa mmuso e tla fuwa Khomishene ya Afrika Borwa ya Ditokelo tsa Botho; le kantoro enngwe le enngwe ya baahi, ya Khomishene.

- Bukana ena e tla phatlalatswa ka Sesotho, Senyesemane le Afrikaans

- Bukana ena e fumaneha websaeteng ya Lefapha ho www.freestateonline.fs.gov.za.